

Finanspolicy för Tierps kommun

Dokumentets giltighet och beslut

Dokumentnamn: Finanspolicy för Tierps kommun
Gäller för: Tierps kommun
Gäller fr o m: 2024-07-01
Gäller t o m: 2025-12-31
Fastställd av: Kommunfullmäktige § 56/2024
Fastställd: 2024-06-11
Diarienummer: KS:2024/60

Dokumentansvar och handläggning

Dokumentansvarig: Veikko Niemi, ekonomichef
Handläggare: Veikko Niemi, ekonomichef

Dokumenthistorik

Tidigare beslut: Kommunfullmäktige § 103/2021
Upphäver: Finanspolicy

Innehållsförteckning

Inledning	4
Bakgrund	4
Syfte.....	4
Omfattning.....	4
Finansverksamheten.....	4
Finansförvaltningens organisation	5
4 Generella regler för kapitalförvaltning.....	6
4.1 Hållbarhet i förvaltning	6
Övergripande mål för finansverksamheten	6
4.2 Riskhantering.....	7
4.3 Tillåtna ägandeformer	7
4.4 Uppföljning och rapportering.....	8
5 LIKVIDITETSFÖRVALTNING.....	8
5.2 Mål.....	8
5.3 Strategi och riskhantering.....	8
6 Långsiktig kapitalförvaltning.....	9
6.1 Bakgrund	9
6.2 Mål.....	9
6.3 Strategi och riskhantering.....	9
6.4 Tillåtna tillgångsslag	10
6.5 Limiter för tillgångsslag	10
Borgen	10
Beslut	10
Skuldförvaltning - Upplåning.....	10
Leasing.....	12
Beslut	12
Intern kontroll.....	12
Rapportering.....	13
Ordlista	14

Inledning

Bakgrund

Tierps kommun kännetecknas av långsiktighet både vad gäller den löpande verksamheten och hantering av finansiell risk. För att finansiera kommunen och dess bolagsverksamhet har Tierps kommun en exponering i räntebärande lån, vilket skapar ett antal finansiella risker såsom ränte- och refinansieringsrisker. Målsättningen är att genom medvetna beslut hantera dessa risker inom väldefinierade ramar och riktlinjer.

I praktiken innebär detta att räntekostnaderna ska stabiliseras både på kort och lång sikt. Vidare är det av stor vikt att skapa framförhållning när det gäller tillgången till kapital. Detta ska uppnås genom att ingå längre kreditavtal framför allt då kreditmarginalerna är gynnsamma.

Syfte

Finanspolicyn syftar till att övergripande ange målsättningar, begränsning av olika finansiella risker, organisation och ansvarsfördelning samt förutsättningar för finansverksamheten inom kommunkoncernen. Med finansverksamhet avses likviditetsförvaltning och finansiering. De kommunala bolagen inom kommunkoncernen ska anta egna finanspolicys enligt de ägardirektiv som fastställs på bolagsstämman för respektive bolag.

Syftet med denna finanspolicy för kommunen är att:

- Fastställa finansverksamhetens mål
- Fastställa ramar och riktlinjer för hur finansverksamheten ska organiseras
- Fastställa ramar och riktlinjer för begränsning av de finansiella risker som förekommer i finansverksamheten
- Fastställa ramar och riktlinjer för rapportering och uppföljning av finansverksamheten

Omfattning

Finanspolicyn omfattar den verksamhet som bedrivs inom Tierps kommun. Styrelserna för de kommunala bolagen inklusive dotterbolag förutsätts fatta beslut om bolagens finanspolicys med beaktande av kommunens riskbegränsning

Finansverksamheten

Delegation från kommunfullmäktige framgår av kommunstyrelsens reglemente. Delegation från kommunstyrelsen framgår av kommunstyrelsens delegationsordning. Rätten att företräda kommunen och underteckna handlingar framgår dels av kommunstyrelsens reglemente, dels av särskilda beslut.

Finansförvaltningens organisation

Kommunfullmäktige: Beslutar om frågor av principiell beskaffenhet såsom övergripande riktlinjer och policy för kommunen.

Det är kommunfullmäktiges ansvar att:

- Säkerställa att finansverksamheten bedrivs i överensstämmelse med kommunallagen
- Fastställa finanspolicy
- Besluta om en maximal ram för kommunkoncernens låneskuld för kommande budgetår
- Besluta om en maximal ram för nyupplåning för kommunkoncernen för kommande budgetår
- Besluta om utlåningsramar för kommunala bolag

Kommunstyrelsen: Ansvarar för medelsförvaltningen. Verkställer kommunfullmäktiges beslut. Inom ramen för fullmäktiges delegation beslutar styrelsen om upplåning, placering av kommunens medel, utlåning, externa förvaltningsuppdrag, borgen samt förvaltning av andra organisationers medel (t ex stiftelsens).

Kommunstyrelsen ska:

- Årligen, samt i övrigt när så krävs, se över och vid behov lämna förslag till kommunfullmäktige om revideringar av kommunkoncernens finanspolicy
- Utarbeta riktlinjer för den operativa finansverksamheten som säkerställer en god intern kontroll och att reglerna i kommunens finanspolicy efterlevs.

Kommunstyrelsens ordförande kan efter samråd med kommunstyrelsens arbetsutskott besluta om avvikelser från finanspolicyn om synnerliga skäl föreligger. Vid sådan beslutad avvikelse ska kommunfullmäktige snarast underrättas.

Ekonomichefen: Inom ramen för kommunstyrelsens delegation beslutar ekonomichefen om upptagande av lån, lösen av lån, placering av likvida medel, finansiell- och operationell leasing.

Ekonomichefen beslutar om tillfällig utlåning på högst 1 år till kommunens helägda dotterbolag upp till 10 mnkr på marknadsmässiga villkor.

4 Generella regler för kapitalförvaltning

4.1 Hållbarhet i förvaltning

Finansverksamheten ska präglas och genomsyras av god etik och långsiktig hållbarhet, vilket bl.a. innebär ekonomisk-, ekologisk- och social hänsyn.

Kommunen har som krav att de företag och organisationer i vilka kapital investeras följer de internationella normer för mänskliga rättigheter, arbete och miljö, vilka finns formulerade i FN-konventioner och traktater som humanitär rätt, folkrätt och miljölagstiftning.

Placeringar medges ej direkt i företag som har produktion eller försäljning av krigsmateriel, (undantag svenska krigsmaterialföretag), pornografi, kommersiell spelverksamhet eller tobaks- och alkoholvaror som en väsentlig del av verksamheten. Vidare medges inte placeringar i företag som till en väsentlig del av verksamheten utviner fossila bränslen. Placeringar ska även undvikas i företag som på annat sätt är inblandade i framställningen av fossila bränslen genom till exempel produktion och prospektering. Placeringar inom samma kriterier begränsas till 5% för indirekt ägande.

För att vidga hållbarhetsperspektivet i förvaltningen kan kommunen även använda sig av så kallade positiv screening som innebär att placeraren aktivt väljer innehav istället för att välja bort.

Förvaltaren ska kunna visa trovärdighet i att ha rutiner för att uppmärksamma placeringar som kan stå i strid med de väletablerade internationella etiska normer som beskrivs ovan. Om Förvaltaren uppmärksammar att en placering kan stå i strid med dessa normer ska Förvaltaren efter de ytterligare undersökningar som kan behövs, och eventuellt avstämning med kommunen, inom rimlig tid avyttra placeringen.

Övergripande mål för finansverksamheten

Finanspolicyn inkluderar de föreskrifter om medelsförvaltningen som enligt kommunallagen 11 kap § 4 avser kommunens pensionsmedel.

För att säkerställa att dessa krav efterlevs ska samtliga innehav regelbundet kontrolleras med hänsyn till kommunens gällande och tillämpliga styrdokument på hållbarhetsområdet. Vid överträdelser ska innehav avyttras skyndsamt. Kriterierna

för ansvarsfulla investeringar tillämpas oavsett om kapitalförvaltningen sker i egen regi eller via externa förvaltare.

4.2 Riskhantering

Den totala risken hanteras framför allt på övergripande nivå i respektive förvaltning genom valet av strategi och tillgångsallokering. Därutöver reglerar finanspolicyn limiter för ett antal specifika finansiella risker såsom valutarisk och kreditrisk enligt nedan.

Valutarisk

Följande gäller i respektive tillgångsslag:

- Räntebärande värdepapper ska valutasäkras då valutarisken i annat fall skulle bli den dominerande risken i placeringen.
- Aktieplaceringar valutasäkras normalt sett inte då valutarisken ingår som en mindre del i den totala risken i placeringar i aktier på utländska marknader.

Ränterisk

Ränterisken hanteras genom portföljens duration och som beskriver hur känslig en tillgång är för ränteförändringar.

Aktiekursrisk

Aktiekursrisken minskas med hjälp av spridning på flera olika geografiska marknader.

Likviditetsrisk

Risken hanteras genom att portföljen har en god diversifiering avseende värdepapper och motparter, samt genom att handeln med icke börsnoterade värdepapper begränsas.

Kreditrisk

För att hantera kreditrisken på ett effektivt sätt ska räntepaceringar i första hand göras genom placering i fonder. Dessa ska bestå av räntebärande papper med god kreditvärdighet och riskspridning.

4.3 Tillåtna ägandeformer

- Placering ska i första hand ske i värdepappersfonder. Fonderna ska ha Finansinspektionens, eller motsvarande utländsk myndighets, tillstånd och ha en placeringsinriktning som överensstämmer med bestämmelserna i denna policy.
- Placering får ske i direkt ägande av tillgångsslaget räntebärande värdepapper.

- Derivatinstrument får endast användas inom ramen för en värdepappersfond.

4.4 Uppföljning och rapportering

Det övergripande syftet är att informera kommunstyrelsen om förvaltningens resultat och exponering i relation till fastställda limiter. Samtliga personer och parter delaktiga i arbetet med medelsförvaltningen ska omedelbart rapportera till kommunstyrelsen om händelser som inte kan betraktas som normala i placeringsverksamheten.

Respektive medelsförvaltare ska en gång per månad lämna en rapport till kommunens ekonomiavdelning.

5 LIKVIDITETSFÖRVALTNING

5.1 Bakgrund

Tillgängliga likvida medel definieras som:

- Kassa och bank
- Ej utnyttjade kreditlöften
- Finansiella tillgångar som kan omsättas inom tre bankdagar

Kommunen ska ha tillgängliga likvida medel som motsvarar en betalningsberedskap om minst 30 betalningsdagar.

5.2 Mål

Det primära målet för likviditetsförvaltningen är att säkerställa kommunens och koncernens betalningsförmåga på kort sikt. Likviditetsförvaltningen har därutöver ett avkastningsmål motsvarande värdeutvecklingen på statskuldsväxlar.

5.3 Strategi och riskhantering

Risken i likviditetsförvaltningen ska vara mycket låg givet den korta placeringshorisonten.

Tillåtna placeringar:

1. Räntebärande konto med rätt till omedelbart uttag
  - i. Kontoförande bank ska ha en rating om lägst A-/A3 (från S&P Global Ratings/Moodys).
2. Räntefonder med god kreditvärdighet och riskspridning.
  - ii. Med god kreditvärdighet menas att räntefonder i huvudsak ska ha en genomsnittlig rating om lägst BBB-/Baa3 (från S&P Global Ratings/Moodys).

- iii. Genomsnittlig räntebindningstid (duration) i likviditetsförvaltningens får maximalt vara 1,5 år.

5.4 Tillåtna tillgångsslag

Kortfristig likviditet placeras på det för kommunen/koncernen mest fördelaktiga sättet med beaktande av kommunens likviditetsplan.

Hur likviditeten ska placeras avgörs av placeringshorisonten:

- Likvida medel som bedöms behövas inom två veckor placeras på kommunens koncernkonto.
- Likvida medel som bedöms behövas inom 3 månader får placeras på kommunens koncernkonto. De får även placeras i räntebärande värdepapper.
- Likvida medel som har en längre placeringshorisont än 3 månader bör placeras i räntebärande värdepapper.

6 Långsiktig kapitalförvaltning

6.1 Bakgrund

Kommunen kan avsätta kapital för långsiktig kapitalförvaltning. Syftet med placeringen är bland annat att förbättra förutsättningar för att minska långsiktiga likviditetsmässiga påfrestningar som kommer av framtida åtaganden, exempelvis investeringar, pensionsutbetalningar, donationsmedel och övriga medel av långsiktig karaktär. En långsiktig placering ska alltid jämföras med behov av nyupplåning för att uppnå bästa möjliga finansnetto.

6.2 Mål

Målet en avkastning motsvarande värdeutvecklingen på statsskuldsväxlar + 3 procentenheter.

6.3 Strategi och riskhantering

Kommunen ska tillämpa en i huvudsak passiv strategi för övergripande riskhantering där portföljens allokering hålls relativt konstant över tid.

Strategin innebär att fördelningen mellan olika tillgångsslag inte aktivt förändras utifrån hur de finansiella marknaderna utvecklas eller hur de bedöms utvecklas framåt.

Allokeringsförändringar görs primärt för att återställa fördelningen mellan de olika tillgångsslagen till den strategiska tillgångsfördelningen (portföljens normalfördelning).

6.4 Tillåtna tillgångsslag

Portföljens medel får placeras i följande tillgångsslag.

- Räntebärande värdepapper.
- Svenska och utländska aktiefonder.
- Likvida medel i svensk valuta.

6.5 Limiter för tillgångsslag

Tillgångsslag	Min	Normal	Max
Likvida medel	0 %	0 %	15 %
Räntor	40 %	60 %	90 %
Aktier	10 %	40 %	60 %
Varav svenska aktier	0 %	30 %	50 %
Varav utländska aktier	50 %	70 %	100 %

Borgen

Utlåning eller borgensåtagande till extern part utanför kommunkoncernen ska hanteras mycket restriktivt. Beslut om utlåning och borgen fattas av kommunfullmäktige. Utlåning eller borgensåtagande till bolag inom koncernen ska baseras på en analys av bolaget. Kommunens prissättning av lån och fastställande av borgensavgift ska motsvara marknadsmässiga villkor i syfte att möta lagkrav på konkurrensneutralitet. Prissättning och borgensavgift ska vara transparent och fastställas enligt upprättad modell.

Beslut

Beslut om borgen anses som en fråga av principiell beskaffenhet varför beslutanderätten är förbehållen kommunfullmäktige. Kommunfullmäktige beslutar om en borgensram till de kommunägda företagen och borgensbesluten skall regelbundet ses över. I övriga fall beslutar kommunfullmäktige om borgen för varje enskilt objekt.

Skuldförvaltning - Upplåning

Kommunfullmäktige fattar årligen beslut om ramar för kontokrediter och långfristig upplåning i form av ramar för nyupplåning och omsättning av lån som ska gälla för det kommande budgetåret.

Den övergripande målsättningen för kommunkoncernens skuldförvaltning är att:

- Säkerställa kommunkoncernens betalningsförmåga på kort och lång sikt

- Bygga en struktur som gör att skuldportföljen möter finansieringsbehovet och reducerar exponeringen mot finansiella risker, utan att ge upphov till alltför stora kostnader i förhållande till de egna förutsättningarna

Upplåning får genomföras för långfristiga finansieringar och för att trygga kommunens kortfristiga betalningsberedskap.

Vid upplåning ska om möjligt Kommuninvests gröna lån och lån för social hållbarhet beaktas och sökas då möjlighet finns.

Gröna lån. Detta är lån till investeringar som gör positiv skillnad för miljön, t.ex. investeringar som främjar övergången till lägre koldioxidutsläpp och en klimattålig tillväxt eller minskar klimatpåverkan genom förnybara energikällor och energieffektiviseringar.

Lån för social hållbarhet. Lån för att stärka och synliggöra arbetet för social hållbarhet.

Kommunens upplåning ska ske med beaktande av kommunfullmäktiges fastställda lånevolym, kommunens likviditetssituation och den egna investeringstakten. Upplåningen ska ske till låg kostnad, till betryggande säkerhet och utan spekulativa inslag.

Genom att sprida kreditförfallen i låneportföljen jämt över tiden minimeras refinansieringsrisken (risken att upplåning inte kan ske eller endast kan ske med väsentligt ökade kostnader). Kreditförfallen bör spridas över tid med maximalt 50 procents kreditförfall per år.

Räntebindningstiden bör variera inom låneportföljen och lån med en räntebindning understigande ett år bör inte överstiga 50 procent av den totala låneskulden.

Räntebindningstiden för varje enskilt lån bör dock inte överstiga 10 år.

Lån i utländsk valuta får inte tas upp.

Upplåning får ske genom:

- Lån från kommunens helägda företag
- Kommuninvest i Sverige AB (publ)
- Svenska staten
- Bank eller bankägt finansbolag
- Svenska försäkringsbolag och pensionsanstalter
- Svensk bank eller svenskt kreditmarknadsbolag

Upplåning som uteslutande syftar till att skaffa medel för placering med ränteförtjänst (arbitrageaffär) är inte tillåtet.

Derivatinstrument får endast användas under förutsättning att det finns en underliggande kredit. För att hantera ränterisker är följande derivat tillåtna:

- Ränteswap (avtal om byte av räntebetalningar från rörlig till fast räntesats eller tvärt om).
- Rântetermin (t ex FRA, Future Rate Agreement).

Ramavtal om ränteswapar måste upprättas med några olika motparter innan swapaffär får genomföras. Kommunstyrelsen ska godkänna de motparter som avtal får slutas med.

Vid upptagande av lån eller användning av derivatinstrument ska anbud infordras på affärsrässiga grunder.

Leasing

Ekonomichefen beslutar inom ramen för upplåning och finansiell- och operationell leasing. Leasingfinansiering kan användas om den totala leasingavgiften är lägre än kostnaden för traditionell finansiering, eller om det ur t ex servicesynpunkt kan anses fördelaktigt trots en högre kostnad.

Beslut

I samband med beslut om budget fattar kommunfullmäktige beslut om ram för den långfristiga upplåningen.

Kommunstyrelsen beslutar om godkännande av motparter innan avtal om derivatinstrument sluts.

Intern kontroll

För att uppnå en god intern kontroll ska minst två personer ha insikt i varje affärshändelse. Det innebär att den som gör ett affärsavslut inte också ska bokföra och kontrollera affären.

Rollen kassa/dagbokföring utför internkontrollen i finansarbetet. Avier och avräkningsnotor avseende finansiella transaktioner sänds direkt till rollen kassa/dagbokföringen. Den person som genomför affärsavslut överlämnar omedelbart dokumentation av affären till. Rollen kassa/dagbokföring. Samtliga finansiella transaktioner ska omedelbart bokföras.

Rollen kassa/dagbokföring kontrollerar att affären är i överensstämmelse med finanspolicyn.

Rollen kassa/dagbokföring ska omedelbart rapportera till kommunstyrelsens ordförande och kommunens revisorer om misstanke om oegentligheter i finansverksamheten skulle uppkomma.

Rapportering

Kommunstyrelsen ska minst två gånger per år, vid delårs- och årsbokslut, lämna en rapport till kommunfullmäktige avseende kommunkoncernens finansverksamhet.

Rapporten ska innehålla följande uppgifter:

- Aktuell likviditetssituation
- Placeringar
- Skuldportföljens volym, instrument och motparter
- Kommunens borgensåtaganden fördelade på respektive motpart
- Skuldportföljens genomsnittliga räntesats för innevarande år
- Prognosticerade räntekostnader i förhållande till budget för innevarande år och kommande kalenderår
- Eventuella avsteg från finanspolicyn

Finanspolicyn skall revideras vid behov, dock minst en gång per mandatperiod.

Ordlista

Skuldportfölj:

All upplåning, inklusive finansiell leasing och eventuella finansiella derivat som är kopplade till upplåningen.

Räntebindning:

Tidsperiod under vilken räntan på upplåningen och räntesäkringsinstrumenten är fast. Den genomsnittliga räntebindningen (eng. Average Time to Re-Fixing (ATR)) är ett mått på skuldportföljens känslighet för ränterisk. Ett lägre tal indikerar att räntan i skuldportföljen, i genomsnitt, justeras mer frekvent och därför har en högre risk.

Kapitalbindning:

Återstående löptid på upplåningen. Den genomsnittliga kapitalbindningen (eng. Average Time to Maturity (ATM)) är ett mått på skuldportföljens känslighet för finansieringsrisk. Ett lägre tal indikerar att skuldportföljen, i genomsnitt, omsätts mer frekvent och därför har en högre risk.

Räntesäkringsinstrument:

Instrument där två parter förbinder sig att byta ränteflöden under en förutbestämd tidsperiod. Kommuner och regioner använder i huvudsak räntesäkringsinstrument för att binda räntan, dvs. betala en fast ränta under den förutbestämda tidsperioden och erhålla en rörlig ränta från motparten. Det rörliga ränteflödet i ett räntesäkringsinstrument utgörs ofta av 3M STIBOR, vilket innebär att räntan som erhålls i upplägget mellan parterna ändras var tredje månad.

Likviditetsrisk:

Risken för att inte ha tillräcklig betalningsberedskap för att kunna möta planerade och/eller oförutsedda utgifter. Med god betalningsberedskap avses att alltid ha tillgängliga likvida medel motsvarande ca en månads löpande utgifter för innevarande budgetår.

Finansieringsrisk eller refinansieringsrisk:

Risken för att vid varje givet tillfälle inte få tillgång till nödvändig finansiering för befintliga eller nya lån eller att refinansiering endast kan ske med kraftigt ökade kostnader som följd. Finansieringsrisken ökar om en större del av skuldportföljen förfaller vid ett eller några enstaka tillfällen.

Ränterisk:

Risken för att förändringar i räntenivån påverkar negativt genom ökade räntekostnader. Ränterisken uppstår då räntan på olika löptider, avkastningskurvan, rör sig från en given nivå. Exponering för ränterisk uppstår om man har räntebärande skulder i portföljen.

Valutakursrisk:

Risken för ökade lånekostnader till följd av valutakursförändringar. De flesta kommuner och regioner finansierar sig uteslutande i svenska kronor. Detta gör att skuldportföljen inte är exponerad mot valutarisk. Ett fåtal finansierar sig dock även i andra valutor än svenska kronor. I dessa fall uppstår valutarisker.

Motpartsrisk:

Risken att en motpart inte kan fullfölja sina åtaganden på utsatt tid eller med hela det belopp som fordran avser.

Motpartsrisk inom ramen för skuldförvaltningen uppstår då kommunen eller regionen ingår derivatkontrakt.

Under finanskrisen 2007–2008 drabbades många aktörer av förluster relaterade till motpartsexponeringar. Efter krisen har därför regleringar på detta område förstärkts och banker och kreditinstitut måste i större utsträckning än tidigare utbyta säkerheter för att reglera motpartsrisiker. För kommuner och regioner finns inga sådana krav, och det är därför viktigt att vara medveten om att användningen av derivat medför motpartsrisk.

Operativ risk:

Risk för förlust/skada som uppstår till följd av att till exempel interna processer eller rutiner inte är ändamålsenliga eller är felaktiga, mänskliga fel, felaktiga system eller brister i legal hantering. Operativa risker ska minskas genom en väl anpassad intern organisation och god intern kontroll